

УДК 821.162.3

А.У. Вострыкава, дац., канд. філал. навук (БДУ, г. Мінск)

МАТЫВЫ І СТРУКТУРЫ РАМАНА “КАНЕЦ НЕЙЛОНАВАЙ ЭПОХІ” ЧЭШСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЁЗАФА ШКВОРАЦКАГА

Значнай вехай у развіцці Шкворацкага-пісьменніка стаў раман “Канец нейлонавай эпохі”. Ён быў завершаны ў 1950 г., праз два гады пасля камуністычнага чэхаславацкага перавароту 1948 г., і зусім не адпавядаў нормам сацрэалізму. Менавіта таму чытач пазнаёміўся з ім толькі ў 1967 г. Гэты невялікі аб’ём твор адлюстроўвае амбівалентныя адносіны да заможных слаёў грамадства. У ім сатырычна падаецца псіхалогія названай сацыяльнай групы перад яе зыходам з гістарычнай сцэны. Сатыра скіравана на праходную, амерыканскую моду, якая авалодала пасля вайны чэшскай “залатой” моладдзю. Гэта пакаленне вучыла англійскую мову, чытала модныя англа-амерыканскія часопісы, ладзіла (як у рамане) амерыканскія балі, апраналася на амерыканскі манер, абагаўляла джаз. Менавіта такім жыццём жыў і сам аўтар. Адмоўны вобраз усяго амерыканскага ў рамане можна расцэньваць як уплыў прапаганды ў надыйшоўшую эпоху. Час і прастора рамана «Канец нейлонавай эпохі» абмежаваны, дзейнічае ўсяго некалькі персанажаў падчас святкаванняў у прэстыжным пражскім палацы (гэта ў пэўным сэнсе – пераемнасць у дачыненні да “Бязліўцаў”, першага рамана чэшскага творцы).

Канву твора складаюць унутраныя маналогі і няўласная прамая мова розных асоб. Сам аўтар адзначаў, што на яго творчую манеру ў дадзеным выпадку паўплываў амерыканскі пісьменнік Дос Пасас. Большасць унутраных маналогаў поўніцца эратычнымі матывамі. У названым рамане Ёзаф Шкворацкі дэманструе майстэрства стварэння паўсядзённых размоў, будзённых сцэн.

Сярод галоўных дзеючых асоб Іржына Качандрлава, дачка заможнага землеўладальніка, Ірэны Гілманава і яе муж-камуніст Роберт, Самуэль Гэлен, закаханы ў Ірэну, Марцін Барташ, які скончыў вывучаць літаратуру ва ўніверсітэце, Пэдра Гершвіндэр, ціхі п’яніца і Францішак Стодала, саксафаніст-аматар са слабымі лёгкімі. Усе яны называюць сабе ў амерыканскім стылі: Джарджыяна, Боб, Сэм і г.д.

Сваімі матывамі і структурай твор распачынае пэўны кірунак чэшскай прозы, яркім прадстаўніком якога стаў пазней чэшскі празаік Уладзімір Парал. У рамане пісьменнік прадэманстраваў сябе хутчэй як майстра ўнутраных маналогаў і будзённых жанравых сцэн, а не стваральнік шырокіх панарам людскіх лёсаў.